

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF december 2021

Het bestuur van de Vereniging
Oud-Valkenburg wenst u
fijne Kerstdagen en een
gelukkig en gezond 2022

Hallo Leden,

Hier de derde nieuwsbrief in 2021. Nog steeds worden we geconfronteerd met de Coronabeperkingen. Gelukkig kunnen we u wel op zaterdagmiddag ontvangen in het Torenmuseum. In deze nieuwsbrief de laatste nieuwtjes en artikelen over ons mooie dorp. We hopen u in het nieuwe jaar weer te kunnen ontmoeten. Ondanks alle beperkingen wensen we u goede feestdagen en een hoopvol 2022 toe.

Bestuur

De Broekpolder bijna voltooid verleden tijd.

Eeuwenlang lag er tussen Valkenburg en Wassenaar een uitgestrekte (strand) vlakte tussen de oude Duinruggen ter hoogte van Voorschoten en Katwijk. Ten tijde van de Romeinen was dat een moerasachtig gebied met Kreken. In de (vroeg) middeleeuwen was het gebied een groot bos. Vanaf de 11e eeuw werd de ontginning ter hand genomen. Weteringen werden aangelegd om droge voeten te houden op de grasgronden. Zo ontstond de Broekpolder. (Broek betekent drassig gebied). De polder was voornamelijk geschikt als weiland voor de koeien, varkens, schapen en paarden. Dwars door de polder liep de Broekweg; vanuit het dorp richting Wassenaar.

De eerste aanslag op de polder vond plaats in 1937. De grote groene vlakte was uitstekend geschikt voor de aanleg van een vliegveld. Begin jaren 50 van de vorige eeuw werd het vliegveld aanmerkelijk uitgebreid. (De tweede aanslag).

Kaart uit de 16e eeuw

Dit ging dus ten koste van weiland.

De boeren moesten inkrimpen. Een aantal van hen ging over op tuinbouw. Vanaf de jaren 90 werd begerig gekeken naar het grote veld. De grote stad zag een unieke kans voor woningbouw. Het vliegveld kon wel weg. De koude oorlog was toch afgelopen. De druk werd opgevoerd en de overheid zag een mooie kans om te bezuinigen op defensie. De derde aanslag vond plaats in 2006. Sluiting van het vliegveld en een nieuwe bestemming: Wonen. Discussies over aantallen met uiteindelijk een maximum van 5000 (Inmiddels 5600). Vanaf dat moment vond ook de vierde aanslag op de polder plaats. De gebieden direct buiten de hekken van het vliegveld werden ineens aantrekkelijk voor derden. In plaats van deze gebieden te koesteren ging de overheid mee in het wijzigen van de

bestemming. Wonen, wonen, wonen.

Het laatste stukje van de Broekpolder.

Het resultaat is dat op het laatste stukje Broekpolder nu als eerste gebouwd gaat worden (Buiten de hekken!!!).

Zevenhonderd woningen. De oude Broekweg zou de ruggengraat worden van het stedenbouwkundig plan. Klinkt mooi, maar in de plannen is van de oude polderweg niets meer over. In plaats van een mooie polderweg begrensd door sloten is de weg verworpen tot een "ordinaire" woonstraat (Broeksteeg).

Het is het jaar 2843.

Archeologen hebben in Valkenburg een unieke vondst gedaan. Over een afstand van 100 meter is een polderweg uit de middeleeuwen bloot gelegd.

De plannenmakers gaan hun uiterste best doen deze weg in de plannen op te nemen.

Henk Imthorn.

Uniek profiel (oude) Broekweg.

De Indiëgers, (1946- 1950)

Nadat de Japanners zich in augustus 1945 hadden overgegeven, werd door een aantal Indiërs onder leiding van Soekarno de onafhankelijkheid uitgeroepen. Dit leidde tot een oorlog die ruim 4 jaar duurde. Vanuit Nederland werden 95.000 dienstplichtigen naar Indië gestuurd. Eén van hen was Arie Bol.

Cadeau voor de vereniging

Van de zomer kwam de vereniging in het bezit van de "hutkoffer" van de heer Bol.

Deze werd ons geschonken door mevrouw L. Schoneveld, die jarenlang het buurmeisje van de familie Bol was op de Marinus Poststraat. De vereniging bedankt haar voor de bijzondere gift.

Zoals op de kist te lezen, kwam de heer Arie Bol met het schip de Grote Beer weer thuis. Zo'n bootreis duurde in die tijd een maand.

De heer Arie Bol was niet de enige Valkenburger die verplicht werd zijn diensttijd in het oorlogsgebied uit te dienen. In de volgende nieuwsbrief besteden we meer aandacht aan de Valkenburgse Indiëgers.

De straat in Valkenburg (deel 10)

Torenvlietslaan en Zonneveldslaan

De Torenvlietslaan en de Zonneveldslaan behoren tot de oudste wegen van Valkenburg. Ze danken hun naam aan de buitens die in Valkenburg stonden. Het waren de oprijlanen naar Huize Torenvliet en het buitenhuis van de familie Zonneveld.

Het oudste document waarin Valkenburg genoemd wordt is de goederenlijst (De Blaffert) van St. Maarten. De lijst geeft een opsomming van de eigendommen van het Bisdom Utrecht rond het jaar 800. De goederenlijst heeft het over 3 grote Hoeven, 16 kleinere hofsteden en een kerk. De Broekpolder bestond uit een groot boscomplex. Waarschijnlijk waren de grote Hoeven de voorlopers van de latere buitens.

Z(S)onneveld(t)

De Zonneveldslaan dankt zijn naam aan het buiten dat een paar honderd jaar bewoond werd door de familie Zonneveld. Huize Sonnevelt had in de 14e eeuw al de status van landgoed. De familie Sonnevelt werd gezien als welgeborenen. De welgeborene had rechten en plichten aan de graaf. Hij genoot diverse belastingvrijstellingen. De belastingen aan de Graaf werden omgeslagen over de gehele dorpsgemeenschap.

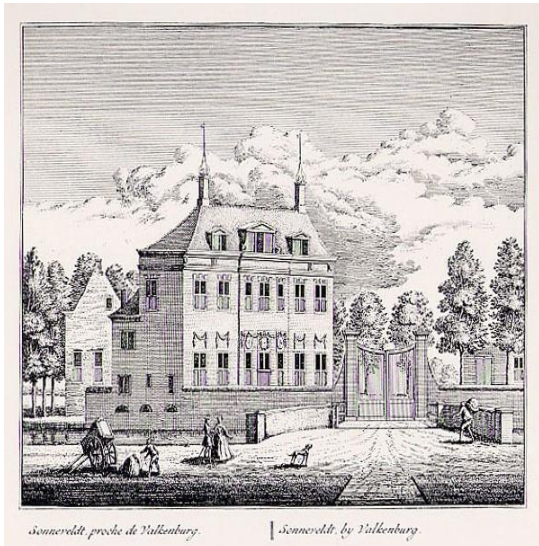
Hoe meer welgeborenen in een dorp, hoe meer de anderen moesten betalen. Het totaal moest immers kloppen. **Het verhaal gaat dat in de 14^e eeuw Valkenburg alleen maar welgeborenen had als bewoners. Er werd toen nauwelijks belasting betaald.**

Dat kwam dan wel op het bord van bijvoorbeeld de beide Katwijken.

Naast het landhuis stond binnen de grachten de boerderij met bijgebouwen. Het landgoed omvatte ca. 22 ha.

Tijdens het beleg van Leiden door de Spanjaarden in 1574 en het ontzet van de stad door de Watergeuzen werd het landgoed grotendeels verwoest.

Het hoofdgebouw is in 1651 herbouwd of drastisch gerenoveerd. Uit praktische overwegingen is het hoofdgebouw in ca. 1780 gedeeltelijk gesloopt en verbouwd tot (ruime) boerderij.

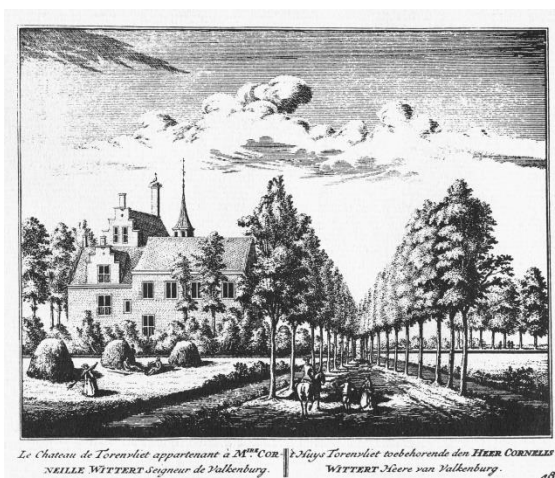

Het nieuwe hoofdgebouw uit 1651

De Zonneveldslaan werd een van de ontsluitingswegen van en naar het vliegveld. De weg is nu nog van levensbelang voor de bedrijven in de Zijlhoek.

T(h)orenvliet.

Het buiten Torenvliet groeide van een grote Hoeve naar een kasteeltje dat bewoond werd door de ambachtsheer van Valkenburg. De Torenvlietslaan dankt zijn naam aan het feit dat het buiten een echte toren had. De bomenrij aan weerszijden van de weg accentueerde het laankarakter.

Een Torenvlietslaan met allure.

De lanen werden ook vooral gebruikt voor het bereiken van de akkers en weilanden in de Broekpolder. De buitens verdwenen en de bijbehorende boerderijen bleven over.

Boerderij behorende bij Torenvliet. Begin jaren vijftig gesloopt in verband met de uitbreiding van het vliegveld.

Met de komst van de N206 in 1989 werden de oude (land)wegen doorsneden en de Torenvlietslaan zelfs geamputeerd. De naam geven aan de brug over de Rijn was een historische fout, evenals de ventweg langs de N206 met dezelfde naam. De aanstaande verdubbeling van de Tjalmaweg met Rotonde maakt van de Torenvlietslaan geschiedenis.

De transformatie van een historische plek tot..... Ja, tot wat eigenlijk

Expositie over opgravingen op het voormalige vliegveld en op de Woerd in het Dorpshuis Expositie Dorpshuis

In het Dorpshuis van Valkenburg is een expositie te zien met twee onderwerpen: het **Romeinse legioenskamp** op het vliegveld en de **burgerbewoning in Romeins Valkenburg**. Foto's en tekeningen geven een indruk van de opgravingen op het vliegveld, de vondsten en wat daaruit is af te leiden.

Bij dat laatste horen onder andere een plattegrond van een legioenskamp en foto's van reconstructies van de omwalling van een dergelijk kamp en wat daar verder bij hoort.

Daarnaast geeft de expositie een beeld van de woonbebouwing in het "kampdorp" op de Woerd bij het Valkenburgse castellum. Centraal element daarin is een maquette van een woonhuis, zoals die in het kampdorp hebben gestaan. De bouwer van de maquette is **Gerrit Sterken**, oud marineman op het vliegveld.

De expositie is ingericht door de Vereniging Oud Valkenburg en is nog te bewonderen tot begin januari 2022.

JAN PORTENGEN OVERLEDEN

Op vrijdag 1 oktober is op 92 jarige leeftijd Jan Portengen overleden. Jan Portengen was een actief lid van de vereniging. Hij staat bekend als de historicus van Valkenburg. De vereniging Oud Valkenburg prijst zich gelukkig dat het zijn grote hobby was de geschiedenis van Valkenburg te onderzoeken en deze in boekvorm te presenteren aan een groot publiek. Zijn veelzijdigheid kwam tot uitdrukking in de zes boeken over Valkenburg die hij ons nalaat.

30 jaar terug kwam zijn boek "*Zicht op Oud Valkenburg uit*". Van de Romeinen tot de Franse tijd werd de geschiedenis van Valkenburg opgetekend. Zijn tweede boek ging specifiek over de meidagen van 1940. "*Herleefd verleden; strijd om Valkenburg*".

Wat in zijn boeken opvalt is dat Jan de verhalen verteld aan de hand van gesprekken met de dorpingen.

Jan was zeer geïnteresseerd in de persoon. Zijn volgende drie boeken, "*gesprekken met Valkenburgers*", "*Huizen en mensen 1795 – 1832*" en "*mensen en Huizen 1832 – 1888*" bevestigen dat. Het zesde boek "*Delta dorp, Valkenburg in de Franse tijd*" is het vervolg op zijn eerste boek.

Het boek was bijna voltooid.

Jan Portengen zijn inbreng was van onschatbare waarde voor de vereniging, maar meer nog voor het dorp. We wensen de familie sterkte bij de verwerking van het verlies.

VRIJWILLIGER BIJ DE VERENIGING OUD VALKENBURG.

De vereniging kan niet zonder vrijwilligers. Op vele terreinen kunnen zij zich bij de vereniging ontplooiën. Van digitaliseren tot het inrichten van exposities. Historisch onderzoek doen en het beheren van het Torenmuseum als gids of als suppoost. Er zijn vele mogelijkheden. In deze nieuwsbrief laten we een vrijwilliger aan het woord; Joshua Rijsdam.

Mijn naam is Joshua Rijsdam en via deze weg wil ik mij introduceren als nieuwe vrijwilliger (en lid) binnen de Vereniging Oud Valkenburg. Via Herman Dijkhuizen heb ik kennis kunnen opdoen van zijn project om alle soldaten op het ereveld nabij de hervormde kerk hun gezicht terug te geven. Dit sprak mij vanaf het eerste moment al aan.

Militaire begraafplaats('40-'45)

Naast mijn werkzaamheden bij Janssen Biologics doe ik namelijk een Masteropleiding Koloniale geschiedenis aan de universiteit van Leiden. Waar voor mijn studie de focus ligt op Nederlands-Indië en de dekolonisatieoorlog, ben ik toch vooral geïnteresseerd in de Tweede Wereldoorlog. Toen ik ontdekte dat mijn overgrootvader gediend en gestreden heeft tijdens de meidagen (nabij de Moerdijkbruggen onder het MC – III – 28RI) heeft het onderwerp “mei 1940” mijn interesse nooit meer verloren. Toen ik de kans kreeg om onderzoek te doen naar het verhaal van de in Katwijk en omstreken gesneuvelde soldaten liet ik deze niet liggen. Het struinen door de archieven is vanuit mijn studie niet alleen een verplichting, maar ook een zeer interessante ontdekkingsreis geweest door verschillende tijdsperiodes heen.

De eerste soldaat waar ik mij succesvol op heb mogen richten, is Reinier Rijke. Deze Rotterdamse korporaal is voor het uitbreken van de oorlog op 10 mei overgeplaatst van de cavalerie naar het 2^e Regiment Artillerie. Deze wissel heeft hem uiteindelijk met zijn gezin in Katwijk gebracht, waar hij op 10 mei na intensieve gevechtshandelingen tegen een overmacht Duitse soldaten om het leven is gekomen. Dit verhaal was ons echter niet zomaar bekend. Een zoektocht met een naam, geboortedatum en sterfdatum begint in de (online) archieven.

Reinier Rijke bij de Cavalerie

Door te zoeken op naam kun je al snel achter de geboorte-, huwelijks- en sterfteakte komen. Deze geven nog niet alle details prijs, maar geven wel aanwijzingen tot een huwelijk, waar mogelijk kinderen uit voortgekomen zijn, het beroep dat door Reinier werd uitgevoerd, namelijk van huis uit een echte schilder en de mogelijkheid om ook op zoek te gaan naar broers en/of zussen. Vervolgens struin je internet af, want wie weet heeft iemand wel eens een referentie naar deze

Reinier gemaakt. En ja hoor, daar vind ik een bericht van zijn zoon, nog kerngezonder en actiever op internet, waardoor al snel contact gemaakt kan worden. Niet lang daarna komt de familie Rijke op bezoek in Valkenburg om verhaal met ons te delen en het graf te bezichtigen.

Joshua samen met de zoon van Reinier Rijke

Dit was voor mij een prachtige ervaring en een beter begin had ik mij niet kunnen voorstellen. De volgende soldaat is alweer in onderzoek en ook daar is het eerste contact gelegd met familieleden. Zo hoop ik op deze manier samen met meneer Dijkhuizen alle soldaten hun verhaal en gezicht terug te kunnen geven, opdat toekomstige generaties hun verhalen nog kunnen nalezen. Ook het verhaal van mijn eigen overgrootvader, waar ik helaas nog niet alles over te weten ben gekomen, zal dan in de toekomst hopelijk vollediger kunnen worden.

Als nieuw lid en vrijwilliger hoop ik mij actief in te kunnen zetten rondom het thema "Mei 1940", maar ook de Tweede Wereldoorlog in de regio in het algemeen, opdat deze niet vergeten kan worden.

Joshua Rijsdam

ADVERTENTIE

COLLECTIEMEDEWERKERS GEZOCHT

Een groep vrijwilligers van de Vereniging Oud-Valkenburg werkt aan het (digitaal) vastleggen van de rijke geschiedenis van het dorp Valkenburg.

Deze geschiedenis van de laatste 100 jaar ligt vast op duizenden foto's waarvan een klein aantal nu al te zien is op de website van de vereniging.

De werkgroep Collectiebeheer wil graag ook de andere foto's op de website zichtbaar maken, en is daarom op zoek naar vrijwilligers die daarmee willen helpen.

Als collectiemedewerker ben je secuur en precies bezig met het uitzoeken en benoemen van de foto's uit de collectie van de vereniging. De foto's zijn al eerder gescand.

VOORBEELD

Een van de vele foto's die in de Beeldbank geplaatst moeten worden.

Wanneer,
waar,
wie/wat zien we ?

Interesse in de geschiedenis van Valkenburg en enige handigheid met computers zijn gewenst.

Als u dit iets lijkt mail dan naar jdubbeldam@p3orion.nl

DE VERENIGING OUD VALKENBURG IS 45 JAAR

Helaas was het ook dit jaar niet mogelijk een aantal ledenavonden te organiseren. Door de voortdurende pandemie hebben we ons 9e lustrum niet kunnen vieren. Om toch iets te doen heeft het bestuur besloten ieder lid een boekje uit de serie **Verhalen uit de rijke historie van Valkenburg** cadeau te doen. U kunt een keuze maken uit één van de vier boekjes. U moet er wel uw stoel voor uit.

Vanaf januari kan ieder lid een boekje afhalen in het Torenmuseum.

Dat kan iedere zaterdag tussen 13.00 uur en 16.00 uur.

We zien u graag langs komen.

De vrijwilligersprijs

Dit jaar werd er geen verkiezing van de vrijwilliger van het jaar gehouden door Welzijnswijk. Daarvoor in de plaats zijn dit jaar de vrijwilligers beloond met een strippenkaart. Hiermee kunnen drie plaatselijke musea worden bezocht.

Het Torenmuseum doet ook mee aan deze sympathieke actie van Welzijnswijk, dat ons daarvoor beloonde met een mooie cheque van 500 euro.

Torenmuseum blijft gelukkig open

U kunt het museum iedere zaterdagmiddag bezoeken tussen 13.00 en 16.00 uur.

De regels zijn :

- scannen Corona app of tonen herstel -, vaccinatie- of testbewijs.
- anderhalve meter aanhouden.
- mondkapje bij binnenkomst en als het druk is op de verdiepingen.

Kortom: gebruik uw gezond verstand en houdt rekening met elkaar.

Kijk op de website voor nadere informatie.
www.oudvalkenburgzh.nl

OUD VALKENBURG

*Auteursrecht berust bij Vereniging Oud Valkenburg.
Alle rechten voorbehouden.*